

УДК 378.046–021.68:[37.015.31:316.42]
 DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.437>

Стребна О. В.,
 orcid.org/0000-0002-0537-3338

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті на основі вивчення науково-педагогічної літератури здійснено термінологічний аналіз сутності поняття «онлайн-навчання» як «отримання знань та навичок за допомогою комп'ютера або іншого гаджета, підключеного до інтернету, у режимі «тут і зараз», що є однією з ефективних форм дистанційної дошкільної освіти; зазначено відмінності між поняттями «онлайн-навчання» та «дистанційне навчання». Наголошено, що онлайн-навчання є ефективним засобом навчальної діяльності дітей дошкільної вікової групи, оскільки ґрунтується на партнерській взаємодії педагогів, батьків та вихованців і враховує той факт, що дошкільнятам бракує багатьох навичок і вмінь, а саме: уміння поводитися з гаджетами, користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями, читати, знаходити інформацію, організовувати власну діяльність тощо.

Схарактеризовано педагогічні умови навчання дітей, психолого-педагогічні особливості взаємодії педагогів і батьків в онлайн-середовищі.

Проаналізовано результати опитування педагогів Херсонщини з теми «Професійні запити педагогічних працівників ЗДО щодо організації онлайн-навчання під час воєнного стану». Виявлено зацікавленість дорослих у продовженні освіти дошкільників засобами онлайн-навчання у воєнний час. Зокрема, наголошено на проблемних моментах освітньої діяльності педагогів і запропоновано конкретні кроки щодо організації онлайн-освіти дітей. Визначено сучасні освітні онлайн-інструменти, якими можуть користуватися вихователі та батьки дітей дошкільного віку.

На засадах аналізу вітчизняного й зарубіжного педагогічного досвіду схарактеризовано орієнтири ігрових онлайн-взаємодій, спрямованих на всебічний гармонійний розвиток і розкриття внутрішнього творчого потенціалу дітей, на формування цілісного світогляду вихованців через гру, на збагачення емоційного й чуттєвого досвіду дошкільників, підтримку їхнього емоційного благополуччя в умовах воєнного стану, на кшталт «Ігрові взаємодії від LEGO Foundation», програма проекту «Ласкаво просимо до Сезаму» та інші.

Ключові слова: онлайн-навчання, діти дошкільного віку, сучасні освітні онлайн-інструменти, опитування педагогів, орієнтири ігрових онлайн-взаємодій.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком національної освітньої політики України визначено розвиток дошкільної освіти, яка є значущою ланкою системи неперервної освіти, фундаментом становлення особистості дитини, передумовою її плідної самореалізації в майбутньому. Так, вагомою є думка дослідниці Т. Піроженко, що «дошкільна ланка галузі освіти є базисною, початковою, а тому повинна відповідати тенденціям розвитку безперервної освіти людини протягом усього життя. Найефективніший час для розвитку ключових компетентностей припадає на дошкільний вік, тому важливо зробити систему дошкільної освіти якісною» [9, с. 6].

Між тим реалії сьогодення внесли кардинальні зміни в освітянське життя. За зрозумілих причин в умовах повномасштабних бойових дій дошкільнята опиняються в найбільш вразливому становищі, порушується система надання освітніх послуг закладами дошкільної освіти, оскільки виникає небезпека для життя дітей і педагогів. Тривале перебування в умовах небезпеки та стресу позбавляє малюків нормальних умов для розвитку й навчання. Почуття тривоги, напруженості, страху й невпевненості ускладнюють розвиток у дітей адекватних соціальних та академічних навичок, мотивації

до спілкування й навчання. Діти, переміщені з районів активних бойових дій, стикаються з проблемами соціальної адаптації в нових умовах життя [11].

Однак віддаленість батьків і дітей дошкільного віку від закладів освіти, воєнні конфлікти не позбавляють їх права на освітні послуги, педагогічний супровід, консультування та просвіту батьків. А тому реалії сьогодення зумовили пошук нових форм, методів і засобів організації навчальної діяльності здобувачів освіти в умовах воєнного стану, актуалізували проблему онлайн-освіти в українському дошкільлі, адже Законом України «Про освіту» (стаття 57-1 «Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану») «гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників» [10]. У таких умовах онлайн-навчання визначається як одна із важливих та доступних форм у системі освіти. Цими чинниками було детерміновано наше звернення до визначення особливостей онлайн-навчання дошкільнят в умовах воєнного стану.

Аналіз досліджень. Найактуальнішими викликами для сучасної освіти є диджиталізація, цифровізація, дистанційне навчання. На думку науковців і педагогів-практиків, найменш готовими до цих викликів виявилися заклади дошкільної освіти (ЗДО). Зокрема, питання організації онлайн-навчання дітей дошкільного віку, готовності педагогічних працівників ЗДО до здійснення такої діяльності, підтримка батьків дітей під час Zoom-зустрічей залишаються недостатньо вивченими, незважаючи на значні здобутки Н. Гавриш, О. Ємчик, Л. Жданюк, Ю. Журат, Л. Зимакової, О. Косенчук, О. Кохановської, К. Крутій, І. Новак, О. Рейпольської, Т. Тернавської, О. Тупиці та інших науковців у висвітленні окремих аспектів цієї актуальної соціально-педагогічної проблеми.

Так, К. Крутій розставляє «методичні акценти щодо організації дистантної освіти дошкільників», розкриває зміст понять «дистантна освіта», «дистанційне навчання дошкільнят», нею обґрунтовано формат онлайн-занять як продуманої структурованої «зустрічі» тощо [4, с. 21]. Н. Гавриш наголошувала на потребі «формування культури батьківського супроводу» дошкільників під час онлайн-занять [там само, с. 24]. Л. Зімаковою, О. Тупицею, Л. Жданюк здійснено термінологічний аналіз педагогічної сутності поняття «дистанційне навчання дітей дошкільного віку», підвалини якого у воєнний період мають базуватися на партнерській взаємодії педагогічної і батьківської спільноти, розглянуто позитивні й негативні сторони залучення дошкільників до онлайн-занять [1, с. 93]. Ми поділяємо дослідницьку позицію О. Косенчук, І. Новак [3, с. 21] та інших науковців, які обґрунтовують необхідність пошуку нових шляхів удосконалення організації освітнього процесу в ЗДО на період кризових ситуацій (пандемії), воєнного стану тощо.

Мета статті. В умовах воєнного часу питання пошуку ефективних засобів організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку потребує додаткової уваги педагогічних колективів ЗДО, батьків вихованців і державних органів управління освітою. Тому у статті маємо на меті з'ясувати зміст поняття «онлайн-навчання дітей дошкільного віку», проаналізувати стан готовності вихователів і батьків дітей до такого виду діяльності, висвітлити онлайн-ресурси дошкільної освіти, якими можуть скористатися учасники освітнього процесу в реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Якість дошкільної освіти в Україні гарантується законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Концепцією розвитку дошкільної освіти, базовим компонентом дошкільної освіти (Державним стандартом дошкільної освіти) та іншими нормативно-правовими актами, навчально-методичними й методичними документами. Нормативно-правова база визначає правові основи запровадження дистанційного (онлайн) навчання в дошкільній освіті та педагогічні умови його реалізації: «налагодження зв'язків, ефективної комунікації та педагогічного партнерства закладів освіти з батьками або особами, які їх замінюють; забезпечення психологічної, методичної підтримки дітей, батьків та педагогічних працівників у складних ситуаціях; психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми

потребами в дистанційних умовах; підготовка вчителів до роботи в умовах освітніх змін та соціальних викликів; забезпечення системного моніторингу організації освітнього процесу в ЗДО» [11].

У науково-педагогічних джерелах сутність поняття «онлайн-навчання» трактується як «отримання знань та навичок за допомогою комп'ютера або іншого гаджета, підключеного до інтернету, у режимі «тут і зараз»; «онлайн (англ. online, від англ. online – «на лінії», «на зв'язку», «у мережі») – слово або частина складних слів, що позначає перебування в мережі, здійснення дій в Інтернеті в режимі реального часу» [7; 12].

Г. Назаренко у статті «Онлайн-навчання та офлайн-навчання: вживаємо запозичені терміни правильно» зауважує, що термін «онлайн-навчання», «навчання в режимі онлайн» співвідноситься із синхронним режимом взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо)» [6].

У межах дослідження ми намагалися визначити різницю між поняттями «онлайн-навчання» та «дистанційне навчання». Ми врахували погляд професора В. Співаковського, який в інтерв'ю Е. Лапіну, директору Освітнього центру «Життя», зазначав, що «онлайн-навчання передбачає «живі заняття» у режимі реального часу із синхронним спілкуванням педагога з дітьми, із виконанням певних завдань у взаємодії, а дистанційне навчання може здійснюватися різними способами (додається асинхронний режим), які не потребують постійного контакту між сторонами» [5].

В. Громовий вважає, що «онлайн-навчання – це варіант дистанційної освіти, за якої діти мають бути присутніми біля моніторів одночасно з педагогом» [там само]. У статті ми будемо спиратися на розуміння сутності поняття «онлайн-навчання» як складової дистанційної освіти, бо розуміємо, що вирішальним чинником цього процесу є освітній потенціал педагога, родини і вмотивованість до спілкування маленької особистості та її підтримка.

У ракурсі нашого дослідження важливою є теза В. Громового, який звертає увагу, що «навчальний матеріал, доступний в діалоговому режимі, надає більше можливостей для інтерактивної взаємодії» [5]. Зважаючи на результати досліджень [1; 4; 5; 6; 12], підкреслимо, що онлайн-навчання може використовуватися в дошкільній ланці освіти, адже, по-перше, базується на взаємодії між педагогами, дітьми та батьками, і по-друге – сприяє розвитку в дошкільнят таких умінь, як уміння поводитися з гаджетами, користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями, читати, шукати інформацію, формує навички самоорганізації та довірливої уваги.

Щоб бути ефективною, онлайн-освіта вимагає від педагогів ЗДО нових, креативних підходів. Вихователь, залучений до організації онлайн-навчання, постає модератором, який організовує педагогічну й технічну підтримку всім учасникам освітньої діяльності, координує процес спілкування, намагається відстежувати розвиток і коригувати складність завдань, надає колективні та індивідуальні консультації, скеровує проєктну діяльність, започатковує дослідження, корелює емоційний стан дошкільнят, дотримується санітарних норм. Задля забезпечення формування ключових компетентностей та наскрізних умінь дошкільників педагог розміщує на вебресурсах ЗДО відеозаписи, методичні кейси, банк розвивальних ігор і вправ за різними напрямками виховання та розвитку дітей дошкільного віку тощо [11].

Зауважимо, що під час онлайн-навчання батьки також стають учителями для дітей. Вони зацікавлені в забезпеченні належних умов для навчання, щоб полегшити дітям виконання завдань і досягти запланованих результатів. Між тим наш досвід засвідчує, що під час організації такого формату навчальної діяльності виникає низка перешкод на кшталт відсутності потрібних технічних ресурсів, зайнятості батьків власною професійною діяльністю (неможливість дотримуватися розкладу занять, брак часу, енергії на дошкільнят), наявність старших дітей, які також навчаються дистанційно,

небажання малюків займатися з родичами, вимоги до надмірного різного роду звітування педагогів про виконану роботу та ін. Тому одним із вагомих завдань педагогів ЗДО є допомога батькам повірити у власні сили, у можливість подолання будь-яких перешкод і викликів.

Педагогічні колективи мають урахувувати, що кожна родина має власний досить потужний потенціал виховних впливів на дитину, тому потрібно віднайти особливий, індивідуальний підхід для налагодження плідної й продуктивної співпраці з батьками у процесі організації онлайн-навчання. Підкреслимо загалом, що завдання батьків – створити комфортне й безпечне середовище для навчання дитини вдома, а завдання педагогів – обов’язково надавати психолого-педагогічну підтримку батьківській спільноті, забезпечувати зворотний зв’язок, плідно навчати дітей в умовах онлайн-середовища, відстежувати динаміку та вибудовувати траєкторію розвитку кожної дитини. Разом вихователі, батьки мають підготувати дитину до процесу онлайн-навчання, розробити правила поведінки під час онлайн-зустрічей, обговорити розклад занять та оптимальне навчальне навантаження, підготувати необхідні дидактичні матеріали, технічні засоби тощо.

З огляду на ємність окреслених педагогічних функцій логічним постало питання щодо стану готовності вихователів закладів дошкільної освіти до організації онлайн-навчання. З метою пошуку відповіді на нього освітяни Херсонської області були залучені до опитування за темою «Професійні запити педагогічних працівників ЗДО щодо організації онлайн-навчання під час воєнного стану». В опитуванні взяли участь 33 вихователі ЗДО, які проходили курсову перепідготовку в КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» (ХАНО).

Більшість респондентів – досвідчені фахівці, які мають стаж роботи 21-30 років (28,9 %), понад 30 років (46,0 %), та досвід життєдіяльності в період воєнного стану. На запитання «Чи маєте Ви достатнє технічне забезпечення для організації онлайн-навчання?» педагогічні працівники відповіли так: 42,7 % респондентів вважають, що частково мають; достатньо забезпечені технічним оснащенням 38,9 % осіб; 18,4 % опитаних не мають належної техніки для організації онлайн-навчання.

Найбільш ефективними респонденти вважають такі інструменти дистанційних технологій: освітні онлайн-платформи (віртуальні дошки Padlet, Jamboard); мультимедійні презентації (Canva); ігрові сервіси (Wordwall) (72,6 %); відеозв’язок (Zoom, Meet, Hangouts тощо) (68,3 % опитаних); месенджери (Viber, Messenger, Telegram, WhatsApp та ін.) (64,3 %); віртуальні освітні середовища (Moodle, GoogleClassroom та ін.) (58,6%); сервіси для розміщення інформації (Dropbox, GoogleDrive, OneDrive, відеохостинги, блоги, сайти) (62,2 %); електронна пошта (46,5 %). 9,2 % опитаних не вважають дистанційні технології ефективними для спілкування з дошкільниками та батьками.

Серед чинників, що перешкоджають організації ефективного впровадження технологій онлайн-навчання в сучасне дошкільня, респонденти зазначили такі: відсутність швидкісного інтернету, відсутність достатньої технічної оснащеності та програмного забезпечення педагогів (цифрові пристрої, вебкамера, мікрофон та ін.) (18,4 %); неналежне забезпечення родин дошкільників необхідними технічними ресурсами (21,9 %); недостатній рівень знань методики роботи в умовах дистанційного навчання (19,5 %); недостатній рівень комп’ютерної грамотності педагогів та батьків (25,5 %); професійна зайнятість батьків (7,5 %); інші причини: відсутність бажання батьків співпрацювати з педагогом, неможливість взаємодії з дітьми та батьками в період повітряних тривог, простою (призупинення діяльності ЗДО, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи) педагогів під час воєнного стану – 7,2 %.

Як було з’ясовано у процесі опитування, проблемним моментом сучасної освіти педагоги вважають недостатню залученість до онлайн-навчання дошкільників. Опитані

вихователі стурбовані тим фактом, що в їх практиці 46,5 % дітей дошкільного віку несистематично долучаються до занять, а майже 50 % працівників ЗДО відчувають психологічний дискомфорт за неможливості в повному обсязі виконувати педагогічні функції під час воєнного стану, адже перебувають у простоті або не мають змоги комунікувати з родинами навіть у телефонному режимі. Така ситуація суперечить рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (МОН України) – «продовжувати освітній процес в умовах воєнного стану всіма можливими способами, у тому числі – дистанційно» [11]; а «працівники ЗДО мають надавати інформаційну, методичну, консультативну підтримку дітям та їхнім сім'ям; адаптувати освітній процес в умовах війни з урахуванням ситуацій, що склалися; добирати форми й методи взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації кожного; налагоджувати комунікацію з учасниками освітнього процесу в телефонному режимі, через листування електронною поштою тощо» [11].

У той же час попри воєнний стан 38,5 % опитаних педагогів ЗДО змогли організувати постійне спілкування з сім'ями дітей, зокрема й з використанням інформаційних технологій та соціальних мереж, а 21,2 % вихователів за власної ініціативи налагодили онлайн-навчання дошкільників. Зважаючи на практичну значущість, особливу зацікавленість педагогів викликало питання щодо ставлення батьків до онлайн-занять. У результаті опитування було отримано такі дані: 7,4 % вихователів зазначили, що за їхніми спостереженнями 100 % батьків присутні на заняттях та за порадами вихователя виконують завдання разом із дитиною; 28,6 % педагогів вважають, що 65,4 % батьків присутні на заняттях та, отримавши поради і завдання, виконують їх разом із дитиною; 43,7 % педагогів дотримуються думки, що близько 50 % батьків присутні на заняттях і, користуючись педагогічними порадами, допомагають дітям у виконанні завдань; 17,8 % педагогів переконані, що тільки 25 % батьків присутні на заняттях і виконують завдання разом із дитиною. 2,5 % вихователів зазначили, що батьки взагалі відмовилися від дистанційного навчання дітей, вважаючи онлайн-заняття недоцільними.

Аналізуючи результати опитування, ми визначили, які освітні ресурси використовують вихователі ЗДО у власній педагогічній практиці. Зокрема це: освітні інтернет-джерела, що допомагають організувати навчання й розвиток дітей дошкільного віку, різноманітні платформи дистанційного навчання (53,6 % опитаних); матеріали освітнього хабу Херсонщини (#ЯПедагог, рубрика «Бібліотечка для педагога», підрубрика «Педагогу закладу дошкільної освіти») (25,2 % респондентів); професійні спільноти у мережі «Фейсбук» (11,9 %); відеохостинг «YouTube» (5,7 %); власно створений контент для професійної діяльності (3,6 %).

З опертям на науково-методичні напрацювання за проблематикою онлайн-навчання в сучасній освіті та результати проведеного опитування науково-педагогічні працівники кафедри теорії й методики дошкільної, початкової освіти та мовних комунікацій ХАНУ, організовуючи процес підвищення педагогічної кваліфікації вихователів ЗДО, наразі вважають за потрібне активно використовувати Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану [11]. Уважаємо за корисне ознайомлювати вихователів-практиків з дидактичними вимогами та покроковими порадами авторів Рекомендацій щодо формування готовності педагогів дошкільця до організації онлайн-навчання, добіркою матеріалів для забезпечення партнерської взаємодії педагогічної та батьківської спільнот в умовах воєнного стану.

На лекційних, семінарських заняттях звертаємо увагу слухачів, що на сайті МОН України створено ресурс для педагогів та батьків «Сучасне дошкільця під крилами захисту», на YouTube-каналах МОНУ та ЮНІСЕФ, на платформі MEGOGO відкрито «Неформальну Установу Мистецької Освіти» (НУМО) «Дитячий садочок онлайн»

з розвивальними відеозаняттями для дітей 3–6 років, які мають розвинути пізнавальні інтереси дошкільнят, відвернути увагу від жахів війни.

Організуючи освітню діяльність вихователів ЗДО в міжкурсовий період, пропонуємо їм самостійно ознайомитись з літературою щодо надання психосоціальної підтримки в кризових ситуаціях, рекомендаціями щодо запобігання стресів. На наш погляд, доцільним буде звернення педагогів до посібника для батьків і опікунів дітей та підлітків «Розмови про війну», упорядкований асоціацією психологів Португалії, який містить запитання, відповіді та рекомендації щодо життєдіяльності в період воєнних дій [11].

Зразком потужної онлайн-підтримки педагогів і батьків дошкільнят, на нашу думку, є матеріал, розроблений тренерками The LEGO Foundation під орудою Оксани Роми, кандидатки педагогічних наук, керівниці освітніх ініціатив The LEGO Foundation в Україні. Цей матеріал представлений на сайті Міністерства освіти і науки України під назвою «Ігрові взаємодії від LEGO Foundation» [2]. Він містить добірку ігрових онлайн-взаємодій, спрямованих на збагачення емоційного й чуттєвого досвіду дошкільнят, підтримку їхнього емоційного благополуччя в умовах воєнного стану, на всебічний гармонійний розвиток і розкриття внутрішнього творчого потенціалу дітей, на розвиток наскрізних умінь, схарактеризованих у Базовому компоненті дошкільної освіти.

Важливою перевагою пропонованих матеріалів постає орієнтація на формування цілісного світогляду вихованців засобами ігрової діяльності: «Стаючи частиною гри, дитина повністю занурюється в процес, бере на себе відповідальність, стає цілеспрямованою, відчувається комфортно, радісно, а головне – має можливість ініціювати діяльність і розвивати власну ідею, активно взаємодіяти з іншими учасниками взаємодії й у такий спосіб розвиватися й набирати досвіду агентності» [8, с. 8]. У бесідах і розмовах з вихователями ЗДО ми стимулюємо їх до розуміння, що «агентність», як зазначають авторки «Ігрових взаємодій від LEGO Foundation», надає маленькій особистості можливості виявляти цілеспрямовану ініціативу, відповідати за дії, учинки, позитивно впливати на зміни у власній діяльності, самостійно робити вибір та ухвалювати рішення, рефлексувати свій досвід. Відтак такий підхід до організації ігрових взаємодій є актуальним і потребує імплементації в навчання дітей дошкільного віку, їхній розвиток і формування ключових компетентностей. Зважаючи на це, у процесі практичних занять ми пропонуємо педагогам ЗДО «створювати ігрові взаємодії» у вигляді орієнтирів, які можуть бути використані під час онлайн-комунікації з дітьми та батьками. Орієнтири ігрових взаємодій – це набір цікавих вправ, ігрових активностей, які можна адаптувати, розширювати, поглиблювати, використовувати ті його частини, які викликають найбільший інтерес у дітей і батьків, мотивують їх до спілкування, підтримують і надихають на співпрацю.

У пропонованих навчально-методичних напрацюваннях від LEGO Foundation ігрові активності підпорядковані різним темам, зокрема це: «Аквасторія», «Шнурок-грайлик», «Шкарпетки для улюбленця», «Мандаринка-цікавинка», «Поласуємо морозивом» та інші. Методично цінним вважаємо надання педагогам ЗДО можливості вибору варіантів проведення занять, насичення «конспектів взаємодій» такими рубриками, як «Починаємо грати», «Граємо разом», «Граємо з батьками», та наявність додаткових матеріалів за Q-кодами, які спрямовують читачів на сторінки різноманітних інтернет-джерел. Так, YouTube пропонує дітям ігри-руханки, ігри-промовлянки, малювання, створення поробок, проведення дослідів, мультиплікаційні ролики, відеофрагменти тощо [2]. Варто зазначити, що конспекти онлайн-взаємодій можуть бути упорядковані, розширені та поглиблені педагогами залежно від умов конкретного ЗДО, психолого-педагогічних особливостей вихованців та їхніх батьків. Таким чином авторки матеріалів заохочують педагогічну спільноту до творчості, динамізму, самореалізації, саморозвитку й модернізації професійної діяльності.

Із початком повномасштабних бойових дій активізувалася діяльність науковців, психологів, педагогів-дослідників, зорієнтована на підтримку дітей, педагогів, осіб, які перебувають у складних життєвих ситуаціях, викликаних агресією країни-загарбника. Так, автори проєкту «Ласкаво просимо до Сезаму» розробили освітню програму для допомоги українським педагогам у кризовий час, але згодом ця програма трансформувалася в навчальну. Ми рекомендуємо слухачам курсів підвищення кваліфікації в ХАНУ самостійно ознайомитися на YouTube-каналі з її змістом, презентованому у виступах Христі Піхманець, яка є культурною й освітньою радницею цього проєкту.

Слід зазначити, що це не лише матеріали для роботи з дітьми у кризовий час від Майстерні Сезаму (SesameWorkshop, США), а й повноцінна програма, придатна для навчання українських дошкільнят. Її можна використовувати як доповнення до вже чинних програм для дошкільників, так і як орієнтир для батьків для виховання дітей у родинному колі. Основним елементом програми є 140 5-хвилинних мультфільмів, що містяться на YouTube-каналі й охоплюють такі освітні напрямки, як математика, соціально-емоційне навчання (СЕН), безпека й здоров'я життєдіяльності дитини та дошкільця. Увазі педагогічної спільноти пропонується посібник «Дивіться, грайтеся, навчайтесь» із покроковими планами занять до кожного анімаційного фільму, що допоможе зробити навчання малюків веселим, ефективним, насиченим і продуктивним.

Зазначимо, що «родзинкою» програми «Ласкаво просимо до Сезаму» є дидактично доцільне поєднання захоплюючих, веселих ігор і цікавих, корисних навчальних матеріалів, що може бути корисним в організації освітнього процесу в дошкільці і в умовах воєнного часу. Дидактичні матеріали складаються з модулів, які містять відео, інтерактивні ігри, роздавальні ресурси, завдання для дітей, статті для педагогів і батьків. Важливо, що матеріали окрім орієнтації на досягнення освітньої мети пропонують ефективні стратегії, практики, ідеї психосоціальної підтримки благополуччя дітей та дорослих у різних життєвих ситуаціях, допомагають їм усвідомлювати власні емоції, почуття й визначати траєкторії впевненого руху в майбутнє [13].

Організуючи самостійну роботу слухачів курсів підвищення педагогічної кваліфікації, ми рекомендуємо їм звернутися до сайту проєкту «Ласкаво просимо до Сезаму» для ознайомлення зі змістом «Посібника для батьків з навчання та виховання дітей у критичний час» [там само]. Творче опрацювання цих матеріалів допоможе педагогам ЗДО організувати онлайн-навчання батьків, налаштувати взаємодію з родинами для навчання батьків умінь переживати кризові стани, віднаходити засоби подолання стресу з оперттям на взаємопідтримку, взаєморозуміння й турботу, використовувати відеоматеріали та вправи, техніки вирішення таких важливих проблем сьогодення: як продовжувати вчитися і навчати, як впоратись зі стрімкими соціальними трансформаціями, як долати психологічні травми внаслідок конфлікту чи кризи, як адаптуватися до умов нового місця проживання тощо.

Відтак, ураховуючи можливості інформаційних ресурсів, доступних педагогам дошкільця у процесі онлайн-навчання, досвід психосоціальної підтримки дітей і їхніх родин, пропозиції педагогів Херсонщини щодо актуалізації проблематики онлайн-навчання в системі дошкільної освіти, кафедра теорії й методики дошкільної, початкової освіти та мовних комунікацій ХАНУ розширює спектр послуг у післядипломній освіті вихователів ЗДО. Для цього в педагогічну практику упроваджено спецкурси The LEGO Foundation – «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики підтримки» (6 годин), «Педагогіка гри у закладах дошкільної освіти» (8 годин); практичні заняття «Особливості роботи з інтерактивною дошкою Padlet у закладі дошкільної освіти» (4 години), «Особливості використання цифрових інструментів у роботі працівників закладу дошкільної освіти» (4 години), «Навчання впродовж життя у професійній сфері за допомогою цифрових технологій і електронних (цифрових) освітніх ресурсів»

(4 години). За запитами педагогів науково-педагогічними працівниками кафедри та методистами ХАНО систематично проводяться індивідуальні та групові онлайн-консультації й вебінари для вихователів і батьків дошкільнят, матеріали яких анонсуються на шпальтах освітнього хабу Херсонщини. Наш досвід дозволяє стверджувати, що в умовах воєнного стану така науково-методична підтримка зусиль педагогів довкілля та батьківської спільноти є вкрай потрібною та практично значущою.

Висновки. Узагальнюючи доходимо висновку, що проблема онлайн-навчання дітей дошкільного віку перебуває в полі дослідницької уваги науковців і педагогів-практиків. Окремі аспекти цієї проблеми вирішені й реалізуються в сучасній освітній практиці. Між тим в умовах воєнного стану питання онлайн-навчання дітей дошкільного віку потребують додаткової уваги з боку педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, батьківської спільноти, державних органів управління освітою. Важливо, щоб педагогічний колектив кожного ЗДО чітко визначався з особливостями організації онлайн-навчання відповідно до наявних ресурсів і побажань батьків.

Педагогічний досвід, набутий у процесі стрімкого впровадження онлайн-навчання в систему дошкільної освіти, може бути використаним не лише для розвитку інформаційно-цифрових умінь дітей, але й для осмислення особливостей їхнього розвитку в умовах кризи, визначення чинників успішної взаємодії з соціальним оточенням у подальшому. Зважаючи на актуалітети онлайн-освіти, потенціал для подальших досліджень вбачаємо в розробленні комплексної програми курсів підвищення педагогічної кваліфікації за загальною темою «Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної діяльності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти».

Список використаних джерел:

1. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 92–100.
2. Ігрові взаємодії від LEGO Foundation. URL: <https://cutt.us/ZnqkF>
3. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. *Дошкільне виховання*. 2020. № 9. С. 17–21.
4. Крутій К., Романюк І., Шалда Н., Гавриш Н. Проблеми дистанційної освіти. *Дошкільне виховання*. 2020. № 5. С. 21–29.
5. Лапін Є. Дистанційне та онлайн-навчання – чи це одне й те ж саме? Думки 4-х освітніх експертів. 2020. 10 листопада. URL: <https://cutt.us/OEYFi>
6. Назаренко Г. А. Онлайн-навчання та офлайн-навчання: вживаємо запозичені терміни правильно. 2022. 24 серпня. URL: <https://cutt.us/Bv71O>
7. Онлайн-довідник «Вікіпедія». URL: <https://cutt.us/WKiwQ>
8. Парціальна програма розвитку дитини від 2 до 6 років через ГРУ «Творці майбутнього» та методичні рекомендації / О. Ю. Рома, Г. В. Малевич, І. Ю. Піскова, Г. В. Шварова, О. М. Шуляк; The LEGO Foundation. 2022. 109 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2023/03/02/Partzialna.prohrama-Tvortsi.maybutnoho.02.03.2023.pdf>
9. Піроженко Т. О. Якість дошкільної освіти: сучасна ситуація та погляд у перспективу. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Харків: КЦ ФОП Іванової М. А.. 2018. Т. IV. Психологія розвитку дошкільника. Випуск 14. С. 6–27.
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (редакція 15.03.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>
11. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні: Лист МОН № 1/3845-22 від 02.02.2022 р. URL: <https://cutt.us/Ftl7f>
12. Sander Tamm. What is the Definition of E-Learning? *E-student.org. Your Guide to Online Learning, MOOCs*. 11 Jan, 2023. URL: <https://e-student.org/what-is-e-learning/>
13. Sesame workshop. Resources in Ukrainian. Матеріали українською. URL: <https://cutt.us/c0wqn>

References:

1. Zimakova, L., Tupytsia, O., & Zhdaniuk, L. (2022). Dystantsiine navchannia ditei doshkilnoho viku na zasadakh partnerskoi pedahohiky pid chas voiennoho stanu [Distance learning of preschoolers on the basis of partner pedagogy during wartime]. *Pedahohichni nauky*, 79, 92-100. doi: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264557> [in Ukrainian].
2. Ihrovi vzaiemodii vid LEGO Foundation [Game interactions from LEGO Foundation]. Retrieved from <https://cutt.us/ZnqkF> [in Ukrainian].
3. Kosenchuk, O., & Novyk, I. (2020). Orhanizatsiia diialnosti zakladiv doshkilnoi osvity v period pandemii [Organization of activities of preschool education institutions during the pandemic]. *Doshkilne vykhovannia*, 9, 17-21. Retrieved from https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020-09_kosenchuk_olga_novyk_iryana.pdf [in Ukrainian].
4. Krutii, K., Romaniuk, I., Shalda, N., & Havrysh, N. (2020). Problemy dystantsiinoi osvity [Challenges of distance learning]. *Doshkilne vykhovannia*, 5, 21-29. Retrieved from https://jmil.com.ua/files/dv_2020-5/dv2020-5_p21.pdf [in Ukrainian].
5. Lapin, Ye. (2020, November 10). Dystantsiine ta onlain-navchannia – chy tse odne y te zh same? Dumky 4-kh osvitnikh ekspertiv [Are they the same thing distance learning and online learning? Opinions of 4 educational experts]. Retrieved from <https://cutt.us/OEYFi> [in Ukrainian].
6. Nazarenko, H. A. (2022, August 24). Onlain-navchannia ta oflain-navchannia: vzhvaiemo zapozycheni terminy pravylno [Online learning and offline learning: using borrowed terms correctly]. Retrieved from <https://cutt.us/Bv71O> [in Ukrainian].
7. Onlain-dovidnyk «Vikipediia» [Online guide "Wikipedia"]. Retrieved from <https://cutt.us/WKiWQ> [in Ukrainian].
8. Roma, O. Yu., Malevych, H. V., Piskova, I. Yu., Shvarova, H. V., & Shuliak, O. M. (2022). *Partsialna prohrama rozvytku dytyny vid 2 do 6 rokiv cherez HRU «Toortsi maibutnoho» ta metodychni rekomendatsii* [A partial program for the development of a child from 2 to 6 years old through the game "Creators of the Future" and methodical recommendations]. Kyiv: The LEGO Foundation [in Ukrainian].
9. Pirozhenko, T. O. (2018). Yakist doshkilnoi osvity: suchasna sytuatsiia ta pohliad u perspektyvu [Quality of preschool education: current situation and perspective]. *Aktualni problemy psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy*, (Vol. IV. Psychology of preschool child development), 14, 6-27 [in Ukrainian].
10. On education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII (Edition dated March 15, 2022). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text> [in Ukrainian].
11. On recommendations for employees of preschool education institutions during the period of martial law in Ukraine: Letter of the Ministry of Education and Culture No. 1/3845-22 dated February 2, 2022. Retrieved from <https://cutt.us/Ftl7f> [in Ukrainian].
12. Tamm, S. (2023, January 11). What is the Definition of E-Learning? *E-student.org. Your Guide to Online Learning, MOOCs*. Retrieved from <https://e-student.org/what-is-e-learning/> [in English].
13. Sesame workshop. Resources in Ukrainian. Retrieved from <https://cutt.us/c0wqn> [in Ukrainian].

Strebna O. V.,

orcid.org/0000-0002-0537-3338

**ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF ONLINE LEARNING
IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS**

On the basis of the study of scientific and pedagogical literature, a terminological analysis of the essence of the concept of online education has been carried out as acquiring knowledge and skills using a computer or other gadget connected to the Internet in the here and now mode, which is one of the effective forms of distance preschool education. The difference between the concepts of "online education" and "distance education" has been indicated. It has been underlined that online education is an effective means of educational activities for children of the preschool age group, as it is based on the partnership of teachers, parents and pupils, and takes into account the fact that preschoolers lack many skills and abilities, namely: the ability to handle gadgets, use information and communication technologies, read, find information, organize own activities, etc.

The pedagogical conditions of children's education, psychological and pedagogical features of interaction between teachers and parents in the online environment have been characterized.

The results of the survey of teachers of the Kherson region on such a topic as "Professional requests of pedagogical workers of preschool education institutions regarding the organization of online education during martial law" have been analyzed.

The interest of adults in continuing the education of preschoolers through the means of online education during wartime has been revealed. In particular, problematic aspects of teachers' educational activities have been emphasized and concrete steps have been proposed regarding the organization of children's online education. Modern online educational tools that can be used by educators and parents of preschool children have been identified.

On the basis of the analysis of domestic and foreign pedagogical experience, the orientations of game online interactions aimed at the comprehensive harmonious development and disclosure of children's inner creative potential, the formation of pupils' holistic worldview through the game, the enrichment of preschoolers' emotional and sensory experience and support of their emotional well-being in the conditions of war have been characterized. Such online game interactions as "Game interactions from the LEGO Foundation", the program of the project "Welcome to Sesame" and others have been offered.

Key words: online education, preschool children (preschoolers), modern online educational tools, teachers' survey, guidelines for game online interactions.

Дата надходження статті: 25.04.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Примакова В. В.